

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2533>

Number: 28 , p. 573-580, Autumn II 2014

BİLİMSEL BİLGİ VE METODOLOJİLERİN SONU *THE END OF SCIENCE AND SCIENTIFIC METHODOLOGIES*

Öğr. Gör. M. Şirin DEMİR

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü

Doç. Dr. Hasan Basri MEMDUHOĞLU

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Ahmet YAYLA

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Okutman Halil İbrahim ÖZOK

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Doktora Öğrencisi

Öğretmen Yunus HASTUNÇ

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Doktora Öğrencisi

Özet

Son yıllarda dünyanın bilimsel ve entelektüel gündemine damgasını vuran ve her geçen gün daha da belirginleşen bir takım argümanlar, arayış ve eğilimler, alışageldiğimiz pozitivist dünya düzeni ve paradigmanın ilke ve öngörülleri üzerine temellendirilmiş bulunan bilimin bir kurum olarak işlevselliğini yitirdiğini, geleneksel anlayış ve postülatlara dayalı bilimsel bilgi ve metodolojilerin artık sonuna gelindiğini çeşitli platformlarda ortaya koymuş, bilimin sonuç ve çıktılarının, insanlığı büyük ölçüde beklenmedik ve arzulanmayan neticelerle yüz yüze getirdiğini, pozitivist postülatlar üzereine temellendirilmiş bilimsel bilginin hakikate ulaşmada tek başına yeterli olmayabileceğini, bilimsel bilgiye ulaşmaya çalışılırken kullanılan araç ve gereçlerin, yöntem ve tekniklerin esaslı bir paradigmatik değişimden geçmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Söz konusu argümanların ışığında bir belit (aksiyom) olarak ortaya çıkan bir hakikat insanoğlunun daha emin bir geleceğe doğru ilerlemesinin önkoşulunun artık eskimeye yüz tutmuş bulunan paradigmanın yerine yenisinin tesis edilmesi olmuştur. "Bilimsel Bilgi ve Metodolojilerin Sonu " başlıklı bu betimsel makalede, seküler ve mekanistik bir dünya telakkisine dayalı salt rasyonel bir aklın toplumsal, siyasal ve ekonomik alandaki fenomenleri izah edemeyebileceği anlayışından hareketle, pozitivist bilimin eleştirisinin yanısıra bilimin zamanı ve mekanı aşan, disiplinlerarası ve daha kadim bir üst anlatı ve retorik üzerine temellendirilmesi gerektiği pozitivistimin ve maddesel gerekliliğin kavram ve olguları üzerine temellendirilmiş bir dünyada beşeriyetin yeni yaşamsal reçetelerin arayışına koyularak yepyeni bir epistemoloji üzerinde terakki ve tekamül göstermesinin yeni

paradigmanın inşa edilebilmesi açısından hayati bir önem arz ettiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim, Bilgi, Metod , Metodoloji, Pozitivizm, Paradigma

Abstract

There has existed a growing tendency on the part of various intellectual and scientific circles within the realm of social and natural sciences in recent years to put forth some of the arguments over emphasizingly conveying that we are approaching the end of science and scientific methodologies based upon conventional postulates and presumptions, positivist tenets and underpinnings grounded in secular world order and mere mundanity; that is to say, scientific methodologies dwelling upon paradigms of mechanistic world views have been bound to collapse with all their outputs and outlooks, and might not have always yielded to good results, but rather, they might have ironically turned out to bring about some unpredictably catastrophic consequences. In tandem with these premises, in the argumentation developed throughout our manuscript , "The End of Science And Scientific Methodologies", it has been tempting to say that we are in a drastic need of a brand new rhetoric and metanarrative far from mechanistic and deterministic undertones but founded upon interdisciplinary means and modes which might transcend time and space, respond to the various requirements of human civilization on earth as well as help us propound a more aesthetical narrative of human existence and achieve a much greater ontological frontier.

Key Words: Science, Knowledge, Method, Paradigm

GİRİŞ

Son yıllarda bilimin sonuna gelindiği, bilimsel bilginin hakikate ulaşmada ve insanoğlunun varoluşsal bilincini sağlam ve estetiki bir temele oturtmada tek başına yeterli olamayabileceği yönünde çeşitli bilimsel platformlarda çeşitli kişiler tarafından dile getirilen bir takım argümanlar dünyanın düşünsel ve entelektüel gündemine damgasını vurmuş bilimsel bilgiye ve onu elde etmede kullanılan metodolojilere duyulan güveni sarsmış ve alışlagelen dünya düzeni ve telakkisinin insanlığı huzurlu ve umutlu bir geleceğe taşımayacağı artık gün yüzüne çıkmıştır

İnsanoğlunun yeryüzünde var olduğu günden bu yana evrendeki kendi durumu ve akıbetiyle ilişkili olarak, dış dünya ile ilişkili olarak sorgulama ve anlamlandırma arayışının tarihsel arkaplanına baktığımızda transandantal (aşkın) apriori (öncel) ve ampirik (tecrübi) bir diyalektik üzerine temellendirilmiş pozitivistik bir paradigmaya dayalı 'bilimsel kazanımların' sonuçlarının zaman içinde birbirini çürütüp değersizleştirdiğini ve hükümsüzleştirdiğini yada sürekli kendisini yineleyip duran ve basmakalıplaşan bir söyleme doğru evirilerek dönüştüğünü söyleyebiliriz. Bir zamanlar insanlık için ciddi faydalar ve kolaylıklar getirdiği düşünülen bilim ve teknolojide meydana gelen birtakım gelişmeler bir süre sonra onulmaz yaralara yol açarak insanlığın başını derde sokmuştur.

Bilim dünyasında özellikle de tıp dünyasında meydana gelen büyük bir bilimsel çığır ve başarı diye aktarılan bir gelişme bir süre sonra cazibesini ve ışıltısını

Yitirebilmekte hatta istenmedik ve ters tepici sonuçlar bile doğurabilmektedir. Örneğin tıp biliminin önemli bir keşfi olarak yansıtılan antibiyotiklerin keşfi, aradan yarım yüzyıl geçtikten sonra yapılan meta-analitik çalışmalardan sonra öngörülmedik ve arzulanmadık neticeler ortaya çıkmasına yol açmış ve ilkin deterministik birtakım neden-sonuç ilişkisi bağlamında oldukça iyimser bir gelişme olarak değerlendirilmesine rağmen uzun bir zamansal ölçek dâhilinde ve geniş hasta serileri üzerinde gerçekleştirilen çalışmalardan sonra, başlangıçta doğru gibi gözükten projeksiyonlara rağmen daha sonra anlaşılmıştır ki bir kaç on yıldır süregelen antibiyotik kullanımı aslında mikropların direncini güçlendirmiş ve enfeksiyöz hastalıkların görülme sıklığında ciddi bir artışı gerçekleştirmiştir (thedailybeast.com).

İnsanlık için maddesel refahı simgeleyen ve 19. yüzyılda İngiltere’de başlayan endüstri devriminin getirdiği yeniliklerin çoğunun diğer uluslarca benimsenerek evrenselleşiyor gibi görünmesinden yaklaşık yüzyıl sonra insanoğlunun yerküresi ve iklim sistemleri üzerine oluşturmaya çalıştığı antropojenik (insan kaynaklı) baskı ve müdahaleler sonucunda sera etkisi yapan gazların atmosfere salınımı küresel ısınmayı tetikleyerek insanlığı varoluşsal bir felaketin içine sürüklemiştir. İngiliz Kraliyet ve Sanat Cemiyeti'nin başkanı eski astronom profesör Martin Rees'in deyişiyle "insanoğlunun binlerce yıldır biyosfere uyguladığı baskı ve mekanistik bir dünya görüşünden esinlenerek yerküresi üzerinde oluşturmaya çalıştığı problematik denetimler ve müdahaleler tıpkı halosen, miyosen, pleistosen diye isimlendirilen jeolojik devirler gibi insanoğlunun damgasını olumsuz bir biçimde vurduğu son birkaç bin yıllık zamansal periyodun 'antroposen' diye isimlendirilmesini zorunlu hale getirmiştir" (Rees, 2011).

Bilimsel Metodolojinin Çöküşü

Bir zamanlar allanıp pullanan, kutsanan bilimsel metodolojilerin ışıltısını ve popüleritesini yitirmesi post-modern gelenek içerisindeki Paul Feyerabend ve Micheal Foucault'un yöntemle ilgili çekinceli ve şüpheli yaklaşımlarını içeren dışavurumlarından da ortaya konulduğu üzere (Feyerabend, 1993), bilimsel bilginin edinilmesine ve yaygınlaştırılmasına aracılık eden söz konusu kurum ve kuruluşların giderek çözümlümlük ve anlamsızlık sürecine girmesi, özellikle sosyal bilimlerde yüzyıla yakın bir süredir hissedilen bir takım krizler, sıkıştırılmış bir epistemolojinin doğurduğu kaotik, öngörülemez ve zaman zaman can sıkıcı bir usanca dönüşen ilişkiler ağı içerisinde alışlagelen bilimsel paradigmalardan çöküşünü hızlandırmıştır (Elisabeth, 1996). Şu an içinde yaşadığımız dünyamızın düzeninin paradigmatik bir çöküş sürecine girdiği ile ilgili en belirgin işaretlerden biri neredeyse hayatın her alanında karşılaştığımız ve önemli bir sorunsal olarak ortaya çıkan, zaman zaman her türden sistem tıkanıklıklarına yol açan toplumsal, siyasal, kurumsal ve bilimsel istikrar yada sürdürülebilirliğin giderek yok olmaya yüz tutmasıdır (National Intelligence Council, 2008).

Artık "Tanrı Yanılgısı" diye yazılan bir esere nazire olarak "Bilimin Yanılgısı" diye başka bir eserle yanıt verilebilmektedir ya da günümüz dünyasında 19. yüzyılın

'makina kırıcıları'na özenen, onlara öykünen neo-luditeler gibi teknoloji ve bilime yönelik kuşkucu bir düşünüş biçimini simgeselleştiren çeşitli kesimler seslerini duyurabilmektedir. Ünlü filozof Kirkpatrick Sale'in deyimiyle bilimsel ve teknolojik açıdan 19. yüzyılın 20. yüzyıldan daha kötü olduğuna inanmak, bugünün yarından daha kötü olacağına inanmak ve diyalektik materyalizmin köhnemiş bulunan öncüllerini yeniden yeşertmek demektir (Sale, 1996:320) Dolayısıyla zihinsel süreçlendirmeler ve mekanizmalar açısından ilk insana erişilen her hangi bir bilginin diyalektik anlamdaki objektif karşılığı ile modern insana erişilen her hangi bir bilginin objektif karşılığı arasında her hangi bir fark yoktur.

Batı Medeniyetinin Bunalımı

Medeniyetler kadim bir tecrübeyi bağrında taşıyarak sacayaklarını mutlak bilginin ve 'hakikatin' temelinde dayandırılıp yükseltilmedikleri sürece dikey (vertical) bir ilerlemeyi kaydetmeleri mümkün görünmemektedir. Mutlak bilgi ya da hakikat ise her türlü zaman ve mekanın üstünde rölativistik (göreceli) bakış açılarının ötesinde insanoğlunun ana sorunsalına, varlığının nedenine ve niçinine yanıt verebilecek mutlak değişmez öncüller ve postülatlar içeren hakikatin bilgisidir. Dolayısıyla böyle bir hakikatin çerçevesi içerisinde şekillenen bir epistemolojiye dayalı bilimsel bir diyalektiğin insanlığın temel sorunsallarının çözülmesinde hayati bir önem arz edebileceği ve daha kadim bir dünya düzeninin kurulmasına katkıda bulunabileceği aşikâr hale gelmiştir.

Artık çatırdamaya yüz tutup çöküş sürecine giren bilimsel metodolojilerin öngörülerine göre tasarlanmış bir akademik anlayışın çoktan miadını doldurduğu ve ilerleme adı altında ortaya konulan ürünlerin, çıktıların ve sonuçların dikey bir tekamül sürecine kapı aralamayıp tam aksine insanlığı doğrusal (linear) bir fasit döngünün içerisine sürüklediği ve bir takım projeksiyonlara göre orta ve uzun vadede insanoğlunun gereksiz bilgi yüklenmesi sonucunda beyninin birim zamanda işleyemeyeceği denli bilgi bombardımanına maruz bırakılarak zihinsel anlamda bir varoluşsal felaketinin eşğine sürüklenebileceği yavaş yavaş anlaşılmaktadır.

Bu hakikatin oryantal gelenek içinde çeşitli yansımaları ve dışavurumları ile ilgili en kayda değer örneklerden birisi İbn Haldun'un medeniyetlerin doğup büyüüp sonra da çöküşün acımasız girdabında yok olmaya mahkûm olduklarını haykırmasıydı (Ahmed, 2012:183) Batı geleneğinde ise 20. yüzyılın başlarında Oswald Spengler, Medeniyetlerin Doğuşu ve Çöküşü adlı eserinde bu hususu dile getirmiştir. Bu gerçeğin modern dünyada çeşitli bilimsel platformlardaki dışavurumlarından birisi olan ve oldukça yakın bir geçmişte California Üniversitesi'nden bir grup bilim tarihçisi tarafından kaleme alınan "Batı Medeniyetinin Çöküşüne Retrospektif Bir Bakış" adlı makalede pozitivist gelenekten esinlenen ampirik-deneyisel ve gözlemsel süreçlerden geçirilerek ortaya konulan bilimsel bilgilerin ve verilerin insan oğluna iklim değişimi gibi varoluşsal bir probleme dönük çözüm ve çareleri hayata geçirebilmek için gerekli irade gücünü, kararlılığı ve içgörüyü veremediği ifade edilmiştir (Oreskes & Conway, 2013:49)

Bilişim Teknolojilerinin Doğurduğu Problemler

"21. yüzyılı karakterize eden iki boyutlu uzaya hapsolünmüş sanal ortamları süsleyen bilgi teknolojilerinin de katkıda bulunduğu ve insanın zihinsel, beyinsel ve bilişsel takatinin işleminden geçiremeyeceği ve sentezleyemeyeceği denli ortaya konulan muazzam bilgi yığını, dokümantasyon ve bilginin kitleleşmesi beraberinde bir 'zihin değişimi' sorununu doğurmuştur" (Greenfield, 2011). 17 yüzyılda Gotfried Leibniz gereksiz bir biçimde ortaya konulan bu kadar fazla yayının okunmasına İnsan ömrünün yetmeyeceğini ifade etmişti. 18. yüzyılın meşhur İngiliz şair Alexander Pope 'un deyimiyle memleketi sel gibi çepeçevre kuşatan bir yazarlar yığınının ortaya koydukları ürünleri sindirip öğütmeye insanın takati el vermemektedir. Bilginin dokümantasyonunun doğurabileceği bilişsel sıkıntıları betimleyecek bir başka örnek de Platon'un, dönemin bir bilgisi tarafından insanoğlu ve evrene ilişkin bütün bilgilerin kapsandığı bir kitabın kendisine hediye edildikten sonra, yazının ve dokümantasyonunun icadının insanlığa pek bir katkı sunmadığını, tam aksine insan beynini geliştirmekten ziyade onu köreltip küçülttüğünü söyleyerek teklifi reddetmesidir.

Modernite-Rasyonalite Geleneğinin Doğurduğu Problemler

Esinini kısmen de olsa değişmez hakikatten alan, pozitivist paradigmalardan uzakta arayış ve özlemleri ortaya koyan ve tedricî anlamda hatırı sayılır bir teamülü temsil eden bir takım batılı bilim adamı ve filozoflar oryantal - İslami geleneğin ürünü olarak ortaya çıkan epistemolojik duyuş ve düşünüş biçimlerine karşı hayranlıklarını dile getirmeye başlamışlardır. Ünlü İngiliz teolog ve filozof Harvey Cox, Oxford üniversitesinde kendisiyle yapılan bir mülakatta, 350 yıllık rasyonalite – modernite geleneğinin insanlığın yaralarına derman olmamak şöyle dursun çok daha istenmeyen neticeleri doğurarak iki tane dünya savaşının ortaya çıkışına ve çeşitli jeopolitik düzlemlerde günümüzde de hüküm sürmekte olan daha nice sarsıntılı ve çalkantılı bir takım buhranların ve kaotik durumların ortaya çıkışına aracılık ederek zemin hazırladığını dile getirmektedir. Cox son 50 yılda bu tür farkındalığın batıda iyice perçinleştiğini, ve bu tür bir uyanış ve düşünüş biçiminin su götürmez bir gerçek ve apaçık bir belit (axiom) olarak ortaya çıktığını söyleyerek İslam'ın yeni bir Rönesans sürecini doğurabileceğini itiraf etmektedir (Cox, 2006).

Çoklu zeka kuramının temsilcisi ünlü psikolog Howard Gardner "Five Minds for the Future" adıyla kaleme aldığı eserinde modern bilimin bir kurum olarak belirmesinin sadece 300 – 400 yıllık bir tarihsel arka planının olduğunu beyan etmekte ve modern bilimin hakikate ulaşmada çok fazla bir katkıyı insanoğluna sunmamış olabileceğini, başlangıçta soylu birtakım amaç ve gayeleri güden akademinin değerlerinin artık bilimsel kurumlarda objektif bir karşılığının bulunmadığını yada bilimin tek başına hakikate ulaşmada araç ve gereç olmayabileceğinin itiraf etmek gerektiğini beyan etmektedir.

Gardner eserinde malumatfuruşluğun adeta kol gezdiği ve gereksiz bilimsel bilgi yığınıyla dolup taşan bir dünyada eğer bireyler sentezleyici – ayıklayıcı bir zihin

becerisini geliştirmezlerse malumatfuruşluğun bir nesnesi olmaya mahkûm olacaklarını ifade etmektedir (Gardner, 2006: 3).

İnsanoğlunun Ontolojik Sorunsalının Yeniden Anlamlandırılması

Bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin ürünü olarak ortaya çıkan 'kazanımların' zaman içinde evrilip kayba dönüşmesi, çeşitli yanılsamalar ve hayal kırıklıklarıyla sonuçlanması, ünlü trans-hümanistlerden profesör Ray Kurzweil'in de dediği gibi teknolojik becerilerin insan becerilerini gölgelediği bir yeknesaklığa (singulariteye) doğru insanlık hızla sürüklenmiştir (Woollaston, 2013). Hatta bu durum insan doğasının, biyolojisinin dejenerasyonunu tetikleyecek, eşi benzeri görülmedik denli varoluşsal (existential) riskleri de beraberinde doğuracak boyutlara ulaşmıştır (Ford, 2013). Bilimsel bilginin insanoğlunun ontolojik problemlerine cevap verememesi, estetik, zihinsel ve ruhsal gereksinimlerine cevap verememesi adeta 'beklenmedik neticeler kuramını' doğrulayacak denli bir takım sonuçların ortaya çıkması, bilimin bir kurum olarak işleyişinin sürdürülmesinde sonuç ve çıktılarının elde edilmesinde olumlu yada olumsuz bir biçimde devrede rol oynayabilecek ve aracılık edebilecek başka türlü etmenlerin deterministik ilişkiler yada olaylar zincirinin dışında başka türlü faktör yada gücün her an beklenmedik bir biçimde devreye girmesi ya da Werner Heisenberg'in belirsizlik ilkesini adeta akla getiren ve sonsuz denli olaylar ve ihtimaliyetler zinciri içersinde ve birden fazla sistemler arasındaki etkileşimin doğurduğu entropik öngörülmezlik her an her türlü müdahaleyi ve yaratı eylemini gerçekleştiren (creatio continua) bir gücün rol oynayabileceği varsayımını akla getirmiş ve yaklaşık 350 yıllık modernite geleneğinden beslenen ve ünlü Alman filozof Nietzsche'nin deyişiyle ölümden sonra yaşamın olmayabileceği ihtimaliyeti ve varsayımı üzerine temellendirilerek yükseltelen batı medeniyeti ciddi bir çöküş sürecine girmiştir. Bu durum bilimsel bilginin insanoğlu için faydalı ve olumlu neticeler doğurabilmesi için bilimin metotlarının da alışlagelen epistemolojiden ayrı postülatlar ve öncüller üzerine temellendirilmesini zorunlu hale getirmiştir.

Zaman zaman kolektif bir zekadan kolektif bir ahmaklığın sonuçlarının ortaya çıkışına tanıklık ettiğimiz patolojik-hastalıklı, paradoksal, çarpık ve çapraşık neticeleri üreten bilimin yöntem ve tekniklerinin, araç ve gereçlerinin giderek anlamlarını yitirdikleri bir dünyada, insanlık kendisini mutlu ve umut dolu bir geleceğe taşıyan üst anlatılara yeniden yönelme iradesini ve eğilimini ortaya koymaya çalışmaktadır.

Grekerin eudomonía dedikleri yüksek düzeylerdeki mutlu, umutlu ve emniyet altına alınmış bir ruh durumunu simgeleyen varoluşsal deneyim biçimleri ile yoğrulmuş bilimsel araştırmalara aracılık edebilecek sözkonusu öncüller ve postülatlar bilimsel yöntemlerin estetiğini daha sağlam bir temele oturabilecek köklü bir paradigma değişikliğini gerçekleştirebilir. Bu durum bir takım teolojik tartışmalara da uygun bir zemin hazırlayabilir. Böylelikle yepyeni bir epistemolojiden esinini alan hakiki ve kadim bir ilimsel ortamın tesis edilmesine zemin hazırlanabilir.

Kuantum Mekaniğinin Ortaya Koyduğu Sonuçlar ve Yeni Bir Paradigmanın İnşası

Kuantum mekaniğinin doğurduğu ilişkiler ağı içinde atom altı düzlemlerde mikro-kozmetik dünyanın hadiselerinin makrokozmetik dünyaya uyarlanırken ortaya

çıkan beklenmedik durumlar buna bir örnek olarak verilebilir. Werner Heisenberg' in belirsizlik prensibiyle de kısmen gün yüzüne çıkartılarak kanıtlandığı üzere bilimsel araştırmaların gerçekleştirildiği makrokozmosmik ortam her an mikrokozmosmik alemin çeşitli sayılardaki değişkenlerinin etkisi altındadır. Bu değişkenler gözlemcinin nöronal düzeydeki beyinsel aktivitesinden düşünüş biçimine ve niyetine, deneyin tasarlanış biçiminden deneklerin çeşitli geometrik ilişkiler ağı içerisindeki konumlanışına ve ortamın ısısına varana kadar çeşitlilik arz edebilir. Bu tür bir karmaşaya atom-altı parçacıkların hareketi ve hücre-altı metabolik faaliyetler de eklendiğinde deneyin ve araştırmanın sonucunun öngörülmezliği daha da artmakta öngörülebilir gibi sezilen bir olaylar zincirinin herhangi bir halkasında beklenmedik bir müdahalenin adeta 'gizli bir el' tarafından gerçekleşiyor olması ünlü varoluşçu filozof Martin Heidegger' in deyişiyle "bizi ancak bir tanrının kurtarabileceği" (Heidegger, 1981) düşüncesini akla getirmiş ve bu tür bir duyuş ve düşünüş biçimi yepyeni bir bilimsel estetiğin ilkelerinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

SONUÇ

Geleneksel paradigmanın boyunduruğundan nispeten kurtulma gayretleri içerisinde olan 21. yüzyıl bilimsel retorik ve postülatlarının bizzat kendi öncül ve önermeleri, anlatı ve söylemleri, kavram ve olguları, belli başlı araştırma alanlarında ortaya koyduğu bilgi, bulgu ve veriler, özellikle de son yıllarda sinirbilim, kozmoloji ve kuantum mekaniğinin ortaya koyduğu sonuçlar bilimsel branşların disiplinlerarası bir boyut kazanması ve alışlagelen 'bilimsel Ortodoksluğun' egemenliğinden kurtarılması gerektiği yönündedir. Geleneksel bilimsel paradigmanın disiplinlerarasılıktan uzak oluşunun doğurduğu monolitik (tekçi) anlayışların, hastalıklı ve problematik bir özellik arzemesinin yanısıra zihinsel bir derinlik taşımayan antientellektüel bir 'bilim adamı' profilini ortaya çıkarması, insanoğlunun zamanlarüstü ve mekanlarüstü soru ve problemlerine cevap verememesi "asil" bir özgeçmiş ve arka plana sahip 'akademia'nın değerlerinin sorgulanmasına zemin hazırlamıştır. Bu tür bir sorgulamanın gerçekleştirildiği farklı türden bilimsel bir estetiğin dışavurumları her geçen gün daha da kendini hissettirmekte ve entelektüel platformlarda giderek daha da kabul görmeye başlamaktadır. Seküler ve mekanistik bir dünya telakkisine dayalı salt rasyonel bir aklın toplumsal, siyasal ve ekonomik alandaki fenomenleri izah edemeyebileceği artık her geçen gün biraz daha anlaşılmaktadır. Artık pozitivizmin ve maddesel gerekirciliğin kavram ve olguları üzerine temellendirilmiş hiç bir sosyolojik izahatın modern dünyadaki bireysel, toplumsal ve grupsal dinamikleri izah edemediği, hiç bir psikolojik modelin karmaşık insan davranışlarının dışavurumlarının altında yatan mekanizmalara dönük makul ve tatminkar bir izahat getiremediği, hiç bir matematiksel ekonomi modelinin herhangi bir finansal krizi öngöremediği, hiç bir ruhbilimsel postülatın dünya üzerindeki geniş sayıdaki insan topluluklarının varoluşsal kaygı, korku ve ürpertisine dönük kadim bir çözüm ve çare getiremediği ve patojenlerin-mikropların gitgide daha da güçlendikleri

bir dünyada beşeriyetin yeni yaşamsal reçetelerin arayışına koyularak yepyeni bir epistemoloji üzerinde terakki ve tekamül göstermesi yeni bir paradigmanın inşa edilebilmesi açısından hayati bir önem arz etmiştir.

KAYNAKÇA

- AHMED, Z. (2012). *Müslüman tarih felsefesi* (Çev. K. Uzun). *Tarih Okulu*, Sonbahar-Kış, 8, 181-193.
- COX, H. (2006). *When Jesus come to Harvard*. New York: Mariner Book houghton Mifflin Company.
- ELISABETH, A. L.(1996). Feyerabend, Mill, and pluralism. *Philosophy of Science*, Vol. 64, pp. S396-S407
- FEYERABAND, P. K. (1993). *Against method*. Third edition. Verso. Bittles ltd. London.
- FORD, A. (2013). Interview with Nick Bostrom. *Hplus Magazine*.
- GARDNER, H. (2006). *Five Minds For The Future*. Boston: Harvard Business School Publishing.
- GREENFIELD, S. (2011). Computers may be altering our brains. *Independent*. Erişim:08.07.2013 <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/susan-greenfield-computers-may-bealtering-our-brains>
- HEIDEGGER, M. (1981) "Only a God Can Save Us" in *Heidegger: The Man and the Thinker* (Trans. by W. Richardson) ed. T. Sheehan, 45-67. New Jersey: Precedent Publishing.
- MCARDLE, M. (2013). Worried about Incurable Tuberculosis? Stand By for Incurable Everything. *The Daily Beast*. Erişim: 11.07.2013 <http://www.thedailybeast.com/articles/2013/03/12 /here-s-why-we-re-all-going-to-die-of-antibiotic-resistant>
- NATIONAL INTELIGENCE COUNCIL. (2008). *Global trends 2025: a transformed world*. Erişim: 05.07.2013. <http://www.cfr.org/world/global-trends-2025-transformed-world>
- ORESQUES, N. & CONWAY, E. M. (2013). The collapse of western civilization a view from the future. *Dædalus the Journal of the American Academy of Arts and Sciences*, 142 (1), 40-58.
- POPPER, K (2003). *Bilimsel Araştırmanın Mantığı*. (Çev: İ. Turan, İ. Aka). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- REES, M. (2011). We are in denial about catastrophic risks. *Edge Magazine*. Erişim: 15.07.2013. <http://www.edge.org/response-detail/23864>
- SALE, K. (1996). *Rebels against the future*. Maquoketa: Adison Wesley Publishing Co.
- WOOLLASTON, V. (2013). We'll be uploading our entire MINDS to computers by 2045 and our bodies will be replaced by machines within 90 years, google expert claims. Mail Online. Erişim: 21.06.2013 <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2344398/Google-futurist-claims-uploading-entire-MIND>.